

That is, the legislation creates conditions for the settlement of conflicts of interest by university officials. The existence of a conflict of interests implies taking certain actions, which in turn obligates the management of the university to carry out the measures provided for in Art. 29 of the Law of Ukraine "On Prevention of Corruption".

Literature:

1. Ivanchyuk N. V. Corruption as a real threat to the state. The role of the whistleblower institute in preventing and countering corruption: materials of the round table (Kyiv, November 2, 2018). Kyiv : National. Acad. internal cases, 2018. 174 p.

2. On prevention of corruption: Law of Ukraine, October 14 2014 No. 1700-VII. *Official Gazette of Ukraine*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (date of application: 08/18/2024).

3. Rotan V.G. Scientific and practical commentary on the legislation of Ukraine on labor, 8th ed., additions and revisions. Kyiv, 2008. 944 p.

4. Vyprytskyi A.O., Reasons for conflicts of interest in the activities of officials of higher educational institutions. *Law and society*. No. 1 part 2 Dnipro, 2018 pp. 146-151.

5. Vyprytskyi A.O., Overcoming corruption in modern conditions. *Law and society*. No. 6, part 2, Dnipro, 2017. Pp. 9–13.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-425-5-10>

КОРУПЦІЙНІ ВИКЛИКИ У МІСТОБУДУВАННІ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Грибов Дмитро Ігорович

адвокат, радник, керівник практики нерухомості і будівництва

ЮФ «Ілляшев та Партнери», аспірант,

Університет економіки та права «КРОК»

м. Київ, Україна

Корупція завжди була і залишається актуальною проблемою в різних сферах українського суспільства. І хоча корупція в сфері містобудування завжди залишалась однією з нагальних проблем українського суспільства та розвитку національної економіки, в період воєнного стану та особливо в після воєнний період це питання може стати вирішальним у відновленні Української держави: збереженні історичних населених пунктів та об'єктів культурної спадщини, залученні іноземних інвестицій, створенні прозорих

та конкурентних умов для ефективного відновлення спустошених війною територій, винесенні промислових об'єктів за межі міст та створені населених пунктів для людей.

Для розуміння глибини проблематики корупції в сфері містобудування, вважаємо за доцільне провести короткий історичний огляд проблеми. Так, після отримання незалежності в 1991 році, Україна мала проблеми зі встановленням демократичних інститутів та ефективних механізмів управління, зокрема успадкувала радянську форму централізованого планування з усіма її недоліками, як в частині повної відсутності прозорої процедури, так і не передбачуваності кінцевого результату.

Мовчан А.В. з цього приводу наголошує, що з моменту проголошення незалежності України, корупція розглядається як пряма загроза національній безпеці, стабільності та економічному зростанню держави. Негативні наслідки корупції полягають у тому, що вона розмиває такі важливі конституційні засади, як принципи соціальної справедливості та рівності всіх перед законом. Корупція підриває довіру людей до влади, дискредитує ринкові механізми розвитку конкуренції та запобігання монополізму в економіці, сприяє лобіюванню законодавчих і нормативних актів, масштабним зловживанням і злочинності [1, с. 131].

Венедіктов А.А. та Венедіктова Ю.Є. відзначають, що системний аналіз механізмів переходу держав від тоталітарних систем до демократичних, яскравим прикладом якого є сучасне українське державотворення, дав змогу виділити наступні причини породження корупції у таких державах:

1) перехід від централізованої системи управління економікою до ринкової, децентралізованої, що залучила в активні політичні і економічні процеси величезні маси людей;

2) відсутність розроблених економічних регулятивних механізмів, інфляція, яка сприяє певному типу економічної поведінки, розрахованої на найкоротшу перспективу – ризикову вигоду;

3) посилення податкового тиску, що розширює зону тіньової економіки;

4) політична нестабільність: відсутність чітких правових гарантій на найближче майбутнє; прихованість, віддаленість та непідконтрольність окремих органів державної влади;

5) недосконалість законодавства і його неадаптованість до нових умов: колізія норм, що спричиняє їх вільне трактування чиновниками та, як наслідок, неминуче породжує корупційну поведінку;

6) неефективність інститутів влади, їх нездатність до реалізації визначених завдань, відсутність належної правової підготовки держслужбовців;

7) низький рівень громадянської самосвідомості, обумовлений зниженням рівня соціальної активності громадян, їх розчаруванням у стані проведення реформ у державі, її модернізації – все це сприяє відчужденню суспільства від влади;

8) відсутність демократичних політичних традицій, яка перешкоджає розвитку суспільнополітичних інститутів;

9) недосконалість чинного законодавства, яке не забезпечує реалізацію засад правової держави;

10) низький професійний рівень правоохоронних органів, судової системи [1, с. 49].

Отже остаточно подолання Україною тоталітарної радянської спадщини та перехід до демократичної системи цінностей, зокрема в контексті мінімізації корупційних проявів, можливе за умови послідовної та системної роботи як органів державної влади та місцевого самоврядування, так і громадян, представників приватного сектору економіки та громадських інституцій.

Варто наголосити, що засновник громадської організації Transparency International Пітер Айген з цього приводу відзначив, що на практиці, у країнах з великими проблемами з корупцією, зазвичай є два принципи боротьби з нею: (1) оснований на потужному громадському суспільстві та (2) комплексній взаємодії громадського суспільства, уряду та приватного сектору економіки [2], тобто в будь-якому випадку боротьба з корупцією фактично стає неможливою в разі відсутності активного правосвідомого прошарку громадського суспільства та наявності ефективних та прозорих інструментів для здійснення громадського контролю за діяльністю і взаємодією інших учасників публічних відносин.

Порівнюючи історичний аспект із сучасним періодом дії воєнного стану, слід вказати, перш за все, що в Антикорупційній стратегії на 2021–2025 роки зазначаються найбільш корумповані сфери, а саме митниця, земельні відносини, містобудування, будівництво великих інфраструктурних об'єктів, судочинство [3, абз. 7 п. 1.2.]. У зв'язку з чим сфера містобудування з-поміж інших пріоритетних сфер, потребує особливої уваги законодавчих та правоохоронних органів, антикорупційних інституцій задля своєчасного виявлення та реагування на будь-які корупційні прояви та тенденції. Це пов'язано з тим, що й до сьогодні зберігається тенденція недостатності публічної інформації у сфері містобудування, відсутність публічної інформації щодо об'єктів культурної спадщини та колізії у містобудівному і пам'яток охоронному законодавстві [4, п. 2.5.], неправомірний вплив з боку зацікавлених осіб, низький рівень цифровізації послуг, недосконалий державний контроль у сфері будівництва – це лише неповний перелік проблем у галузі містобудування, які сприяють розвитку корупції в різних її проявах

та дають можливість здійснювати будівництво всупереч вимогам законодавства.

Окрім цього, на період дії воєнного стану залишається актуальною така проблема як низький рівень публічності інформації, в результаті чого завжди буде існувати ризик незаконної забудови території. Існування цієї проблеми зумовлено недосконалістю функціонування електронних систем у сфері будівництва або їх повною відсутністю (наприклад, щодо об'єктів культурної спадщини), обмеженим доступом до містобудівної документації, неузгодженості та непослідовності під час внесення даних до публічних реєстрів.

Слушним буде наголосити, що в умовах ведення активних військових дій на території України, коли фактично 22 лютого 2024 року розпочалась повномасштабна збройна агресія РФ, питання корупції та громадського контролю для правосвідомого громадянства стало другорядним.

При цьому, задля розуміння обсягів майбутніх інвестицій та перспектив розвитку галузі у воєнний та післявоєнний період, вважаємо за доцільне звернути увагу, що за попередніми даними Кабінету Міністрів України станом на початок 2023 рік збитки завдані Україні у ході війни вже оцінювались в понад 650 мільярдів доларів США, а відповідно до дослідження, проведеного Київською школою економіки від 12 лютого 2024 року, загальна сума збитків, завданих тільки інфраструктурі складає майже 155 мільярдів доларів США [5]. Одночасно з цим, вже на сьогоднішній день ціла низка урядів країн Євросоюзу вже заявили про своє бажання прийняти участь у відновленні та розбудові України у післявоєнний час, зокрема багатьох міст та селищ практично з нуля.

Проте, зі зниженням громадського контролю, корупція в містобудуванні в період воєнного стану стає наочним негативним прикладом необхідності проведення рішучих дій та ефективних (не декларативних) реформ як безпосередньо у галузі, так і в державному управлінні, правоохоронному секторі та судовій системі.

Одночасно з цим, варто звернути увагу, що за результатами виконання Україною рекомендацій Групи держав проти корупції (англ. – «The Group of States against Corruption» або «GRECO») у рамках четвертого раунду оцінювання щодо України, який стосується «Запобігання корупції серед народних депутатів, суддів та прокурорів» у Другому звітній оцінці відповідності, прийнятому на 89 пленарному засіданні GRECO 29.11-03.12.2021, було наголошено, що рівень відповідності рекомендаціями є «глобально незадовільним» [6, с. 28, п. 164].

При цьому, вже Проміжним звітом, прийнятим на 93 пленарному засіданні GRECO 20-24.03.2023, відзначається позитивна динаміка в реформуванні запобігання корупції серед народних депутатів, суддів та прокурорів, та зроблено висновок: «GRECO вітає прогрес, про який

повідомляє Україна та з радістю робить висновок, що поточний рівень дотримання рекомендацій більше не є «глобально незадовільним» [7, с. 24, п. 167].

Отже, підсумовуючи вищевикладене, варто відзначити, що в період воєнного стану, основними корупційними викликами у сфері містобудування, порівняно з мирним часом, стають:

1) зниження громадського контролю за представниками приватного сектору економіки, органами державної влади та місцевого самоврядування з об'єктивних (обмеження доступу до певної інформації в зв'язку з воєнним станом, вступ до лавр ЗСУ, волонтерство тощо) та суб'єктивних (затягування з введенням в дію публічних баз та кадастрів) причин;

2) Україна як держава з її інституціями, політичною та економічною ситуацією стає в центрі всесвітньої уваги, що в значній мірі стимулює перекладання рушійної сили по боротьбі з корупцією з громадського контролю на органи державної влади;

3) значний ріст іноземних (державних та громадських) цільових інвестиційних проєктів та асигнувань на громадські, державні та військові потреби, що в контексті пункту 2 вимагає політичної волі від органів виконавчої влади та активних дій від законодавчої гілки по створенню та підготовці правової системи України до співпраці з державами-донорами в майбутньому.

Література:

1. Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції. збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (31 березня 2017 року, м. Харків, Україна). URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/b661450f-ff25-40ea-a656-0670dbb81570/content> (дата звернення 28.04.2024).

2. Інтерв'ю засновника Transparency International Пітер Айген, URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/1949504-u-transparency-rozpovili-promagicnij-trikutnik-borotbi-z-korupcieu.html> (дата звернення 28.04.2024)

3. Антикорупційна стратегія на 2021-2025 роки, затверджена Законом України від 20.06.2022р. № 2322-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text> (дата звернення 28.04.2024).

4. Державна антикорупційна програма 2023-2025 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 р. № 220. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/220-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення 28.04.2024).

5. Оцінка прямих фізичних пошкоджень здійснена в рамках проєкту «Росія заплатить» аналітичною командою Київської школи економіки (KSE) спільно з Міністерством розвитку громад, територій та

інфраструктури, Міністерством охорони здоров'я, Міністерством економіки та у співпраці з іншими профільними міністерствами та Національним банком України. URL: <https://kse.ua/ua/about-the-school/news/zagalna-suma-zbitkiv-zavdana-infrastrukturi-ukrayini-zrosla-do-mayzhe-155-mlrd-otsinka-kse-institute-stantom-na-sichen-2024-roku/> (дата звернення 28.04.2024).

6. Другий звіт-оцінка відповідності четвертого раунду оцінювання щодо України, який стосується «Запобігання корупції серед народних депутатів, суддів та прокурорів», прийнятий на 89 пленарному засіданні GRECO 29.11-03.12.2021 URL: <https://rm.coe.int/-/89-greco-29-3-2021-1680a64ea4> (дата звернення 28.04.2024).

7. Проміжний звіт, четвертого раунду оцінювання щодо України, який стосується «Запобігання корупції серед народних депутатів, суддів та прокурорів», прийнятий на 93 пленарному засіданні GRECO 20-24.03.2023. URL: <https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/1680aaa790>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-425-5-11>

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ БОРОТЬБИ З ІГРОВОЮ ЗАЛЕЖНІСТЮ (ЛУДОМАНІЄЮ)

Денисенко Ольга Євгенівна

*здобувач ступеня доктора філософії за спеціальністю «Право»,
Науково-дослідний інститут публічного права
м. Київ, Україна*

Принцип боротьби з ігровою залежністю (лудоманією) закріплено в ч. 2 ст. 4 Закону України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» (далі – Закон № 768) [1] як один з принципів державної політики у сфері організації та проведення азартних ігор.

Ігрова залежність (лудоманія) відповідно до Міжнародного класифікатора хвороб (МКХ) випуск 10, яка наразі застосовується в Україні лудоманія в визначена як патологічна схильність до азартних ігор (F63.0), що віднесена до категорії розладів звичок та потягів [2]. В МКХ-11, яка наразі тільки впроваджується в Україні ВООЗ визнала лудоманію психічним розладом (6C50), який виникає внаслідок адиктивної поведінки, і включила його в групу психічні, поведінкові або нервові розлади [3].